

XXVIII MIĘDZYKONFERENCOWY FESTIWAL MUZYKI RELIGIJNEJ
IM. KSIĘDZA STANISŁAWA ORMIŃSKIEGO W RUMI
(20-22 PAŹDZIERNIKA 2016)

W dniach 20-22 października 2016 roku odbyła się dwudziesta ósma edycja Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi (dalej MFMR)¹. Gospodarzami tego artystycznego wydarzenia są Salezianie Księżda Bosko, którzy wraz z jego organizatorami² (*MFMR. Informator* 2016, 8) dbają o perfekcyjne przygotowanie festiwalu. Dzieło wspierane jest przez szereg instytucji³ (*MFMR. Informator* 2016, 8) i osób, które je finansowo zabezpieczają.

Festiwal ma charakter konkursu. W tej edycji odbywał się on na czterech płaszczyznach: (1) konkurs kompozytorski; (2) konkurs muzyki organowej; (3) konkurs zespołów chóralnych (w dwóch kategoriach) oraz (4) konkurs na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim. Jego specyfika powoduje, że jest to jedyny tego typu festiwal w Polsce. Organizatorzy precyzyjnie określili jego cele i założenia. Regulamin podaje, że mogą w nim uczestniczyć jedynie niezawodowe zespoły chóralskie oraz młodzi organiści, uczniowie szkół muzycznych oraz studenci reprezentujący różne ośrodki akademickie⁴ (*MFMR. Regulaminy* 2016, 3).

---

¹ MFMR odbywa się w salezjańskiej parafii, od roku sanktuarium Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, gdzie pracował patron festiwalu, ks. Stanisław Ormiński SDB (1911-1987). Patronat nad tą imprezą sprawują: Inspektor Salezjanów Księżda Bosko (prowincja p.w. św. Wojciecha) oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

² Komitet Organizacyjny Festiwalu stanowią: dyrektor artystyczny – prof. Roman Perucki; dyrektor festiwalu – Daniel Ptach oraz członkowie – Elżbieta Waśkowska (przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego); ks. Janusz Sikora SDB (dyrektor miejscowej wspólnoty zakonnej salezjanów i proboszcz parafii); ks. Józef Paliwoda SDB; ks. Krzysztof Niegowski SDB; ks. Marcin Balawander SDB; January Borys; Klaudia Głodowska; Agnieszka Głodowska; Anna Głodowska; Marcin Leman; Mariusz Pniewski; Władysław Rogowski SDB; Alicja Sowirko; Kamila Sowirko; Andrzej Waśkowski; Dariusz Waśkowski; Joanna Zwierzchowska.

³ Instytucje finansujące i wspomagające Festiwal: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Zgromadzenie Salezjanów Św. Jana Bosko (prowincja p.w. św. Wojciecha z siedzibą w Pile); Kuria Metropolitalna w Gdańsku; Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego; Polska Filharmonia Bałtycka im. F. Chopina; Urząd Miasta Rumi; Urząd Miasta i Gminy Wolbrom; Miejski Dom Kultury w Rumi; Fundacja Dialogu, Kultury i Religii w Warszawie; Międzynarodowe Centrum Dialogu Międzykulturowego i Międzyreligijnego UKSW w Warszawie; Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku; Rada Chórów Kaszubskich; Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej w Rumi; Związek Harcerstwa Polskiego w Rumi; PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o.; Spółdzielnia Mieszkaniowa *Janowo* w Rumi; Hotel *Faltom* w Rumi; Agencja Usług Turystycznych *Columbus*.

⁴ Zasadnicze cele MFMR są następujące: (1) upamiętnienie postaci salezjanina, ks. S. Ormińskiego SDB, kompozytora, autora licznych opracowań utworów chóralnych i instrumentalnych, organisty, chórmistrza i kapelmistrza, wybitnego działacza, popularyzatora i wydawcy pieśni chóralnych, wychowawcy młodzieży; (2) podnoszenie religijnej kultury muzycznej; (3) wzrost poziomu wykonawczego zespołów chóralnych i indywidualnych wykonawców oraz upowszechnienie dorobku w zakresie muzyki dawnej i współczesnej o treściach religijnych; (4) propagowanie muzyki kompozytorów polskich.

I. KONKURS KOMPOZYTORSKI

Na zakończenie 27. edycji MFMR, w 2015 roku, księża salezianie ogłosili konkurs na przygotowanie kompozycji dedykowanej św. Janowi Bosko (1815-1888), założycielowi Rodziny Salezjańskiej, z okazji jego 200. rocznicy urodzin. Była to znakomita inicjatywa, która miała zwieńczyć uroczyste obchody jubileuszu. Organizatorzy festiwalu rozpisali zatem taki konkurs pod patronatem księdza Inspektora Salezjańskiej Inspektorii p.w. św. Wojciecha.

Zasadniczym celem *Konkursu Kompozytorskiego Don Bosco* było ubogacenie dorobku religijnej kultury muzycznej o nowe utwory powstające z inspiracji osobą świętego patrona młodzieży, ks. Jana Bosko. Przedmiotem konkursu był utwór *a cappella* lub z towarzyszeniem organów na chór mieszany, żeński lub męski lub pieśń z towarzyszeniem organów, z tekstem w języku polskim lub łacińskim, poświęconym życiu św. J. Bosko. W regulaminie konkursu (*Konkurs kompozytorski „Don Bosco” 2016*) zapisano, że tekst do utworów powinien dotyczyć tematyki związanej z życiem i działalnością św. Jana Bosko: umiłowania Eucharystii, kultu maryjnego (Wspomożycielka Wiernych), charyzmatu kapłaństwa, wychowania młodzieży opuszczonej, świadectwa życia chrześcijańskiego oraz działalności misyjnej. Konkurs miał charakter otwarty i był skierowany zarówno do kompozytorów będących członkami związków twórczych, jak i do wszystkich zainteresowanych jego tematyką. Utwory, opatrzone godłem, należało przesłać na adres Festiwalu do 10 czerwca 2016 roku. Kompozycje miały być oryginalne, wcześniej nie publikowane ani nagradzane, nie wykonywane oraz nie wydane drukiem (*Konkurs kompozytorski „Don Bosco” 2016*)⁵.

Do biura festiwalu wpłynęło jedenaście kompozycji. Jury w składzie: prof. Krzysztof Olczak, prof. Marcin Tomczak, prof. Tadeusz Kassak, prof. Andrzej Dziadek – wszyscy czterej są wykładowcami akademickimi Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku, ks. dr Krzysztof Niegowski SDB (Wyższa Szkoła Biznesu w Pile, przedstawiciel księży salezjanów), Elżbieta Waśkowska – sekretarz, spotkało się 19 czerwca 2016 i dokonało oceny nadesłanych prac. Komisja dokonała szczegółowej analizy opracowań, zarówno od strony formalnej, jak i merytorycznej. Trzy utwory nie spełniły, niestety, wymogów regulaminowych. Osiem zatem kompozycji zostało poddanych dogłębnej ocenie, zarówno w warstwie tekstu, jak i opracowania muzycznego. Jurorzy dokładnie studiowali każdą partyturę, w efekcie czego wyłoniono spośród wszystkich dzieł sześć kompozycji finałowych, które zostały nominowane do nagrody głównej.

W konkursie zwyciężył utwór oznaczony godłem „Beta 3”, zatytułowany *Hymn młodzieży salezjańskiej*. Autorem dzieła okazał się Mateusz Peciak⁶. Dzieło to zrobiło największe wrażenie na zespole oceniających. Utwór został skomponowany na 4-głosowy chór mieszany z towarzyszeniem organów, w tonacji *F-dur*. Składa się z refrenu, którym rozpoczyna się kompozycja oraz z czterech zwrotek. Fak-

---

⁵ Organizatorzy określili w *Regulaminie konkursu* także następujące szczegóły: do utworów opatrzonych godłem należy dołączyć zaklejoną kopertę, zawierającą imię, nazwisko kompozytora i jego adres; każdy z uczestników może przesłać dowolną ilość kompozycji, każdą opatrzoną innym godłem; jury konkursu może przyznać nagrodę główną w wysokości 10.000 złotych oraz wyróżnienia; organizatorzy planują wydać drukiem nagrodzone prace oraz nagranie ich na płycie CD; za opublikowanie nagrodzonych prac, zarówno w druku jak i na nośnikach cyfrowych, twórcy nie otrzymują honorarium; kompozytor, zgłaszając swój udział w konkursie kompozytorskim *Don Bosco*, przenosi na Towarzystwo Salezjańskie, Inspektorii p.w. św. Wojciecha w Pile, prawa majątkowe do utworów zgłoszonych do konkursu bez ograniczeń czasowych i terytorialnych, na wszystkich polach eksploatacji znanych w chwili przystąpienia do konkursu.

⁶ Zdobywca głównej nagrody jest absolwentem Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie i Archidiecezjalnej Szkoły Muzycznej w Krakowie. Z wyróżnieniem ukończył Międzynaczelnianny Instytut Muzyki Kościelnej w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie oraz Akademię Muzyczną im. K. Szymanowskiego w Katowicach (klasa organów prof. Juliana Gembałskiego). Wielokrotnie był laureatem konkursów kompozytorskich, m.in. I miejsca za utwór *Benedictus* na organy solo w Międzynarodowym Konkursie Kompozytorskim *Fide et amore* (2014). Pracuje jako organista przy Klasztorze Braci Mniejszych Kapucynów w Krakowie.

tura dzieła jest wyjątkowo przejrzysta, nieskomplikowana, wręcz nawet prosta. Melodia wykazuje znamiona pieśni hymnicznej o bardzo uroczystym charakterze; jest potoczna, śpiewna, rozwibrowana radością. Partytura dzieła zawiera w sumie 88 taktów, licząc wszystkie segmenty utworu (a więc cztery zwrotki i pięć razy zapisany refren). Widać ewidentnie, że autor, tworząc muzykę, myślał o tym, kto będzie ten hymn wykonywał – młodzież. Z powodzeniem kompozycja może być wykonywana przez profesjonalne chóry mieszane, na pewno też spotka się z uznaniem całej rodziny salezjańskiej.

Tekst w swojej wymowie podkreśla, zawartą w refrenie, główną misję ks. Bosko (*młodzieży kaznodziejo*), którą święty wychowawca z Turynu wypełniał całe swoje życie poprzez świadectwo wiary, miłość i uśmiech (*Kazania życiem głoszący wśród zabaw i uśmiechu; prawd wiary nauczający*). Zwrotka pierwsza podkreśla dobroć św. J. Bosko oraz jego ojcowską cierpliwość w pozyskiwaniu młodzieży dla Pana Boga (*Pragnący serca pozyskać dobrocią i miłością, by Panu je podarować z ojcowską cierpliwością*). Druga zwrotka zwraca uwagę na umiłowanie przez ks. Bosko Eucharystii, którą zalecał swoim wychowankom jako pewną drogą do zbawienia (*Swe serce Panu oddałeś, czcząc Najświętszy Sakrament, zbawienia drogę wskazałeś, nam ten dając testament*). Kolejna zwrotka przywołuje słowa założyciela rodziny salezjańskiej (*Nogami chodźcie po ziemi, sercem mieszkać w Niebie*), który przekonywał, że świętość jest możliwa do osiągnięcia przez każdego i nie wymaga nadludzkiego wysiłku. Tekst ostatniej zwrotki przywołuje Patronkę Zgromadzenia Salezjańskiego, Maryję Wspomożycielkę, której ks. Bosko był wiernym czcicielem (*Pokorny sługo Maryi Wspomożycielki Wiernych*) i kończy się wezwaniem do Świętego, by wstawił się za nami do Boga (*do Boga módl się za nami, nasz Janie Bosko święty*).

Autor tej kompozycji zdobył główną nagrodę w wysokości 7.000 złotych, ufundowaną przez księdza Inspektora Salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile. Jednemu z pięciu pozostałych finałowych utworów przyznano pierwsze wyróżnienie. Kompozycją tą było dzieło opatrzone godłem „Aeternus”, pt. *Sacerdos Semper Vivens*. Jego autor, Artur Słowiński⁷, odebrał nagrodę pieniężną w wysokości 2000 zł przygotowaną przez tego samego fundatora. Jury doceniło także pozostałe cztery kompozycje, przyznając ich autorom równorzędne drugie wyróżnienia wraz z nagrodami pieniężnymi po 1000 zł. Były to następujące dzieła: (1) *Kto ma Boga, ma wszystko*, godło „Słowik”, autor Michał Sołtysik⁸ (fundator nagrody ks. Inspektor pińskiej prowincji salezjanów); (2) *Kantata o świętym Janie Bosko*, godło „Angelus”, autor Zbigniew Słowik⁹ (fundator – ks. prof. dr hab. Henryk Skorowski SDB); (3) *Miejcie wiarę*, godło „QX7”, autor Igor Jankowski¹⁰ (fundator –

⁷ Autor kompozycji jest pianistą i kompozytorem młodego pokolenia, absolwentem Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie (klasa kompozycji S. Moryto i P. Łukaszewski). Jako kompozytor osiągnął już znaczące sukcesy w ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach kompozytorskich. W dorobku swoim posiada kilkadziesiąt dzieł, m.in. 4 symfonie, Magnificat, Koncert fortepianowy, Oratorium, wiele dzieł kameralnych, orkiestrowych, chóralnych, wokalnoinstrumentalnych, elektronicznych i elektroakustycznych.

⁸ M. Sołtysik – kompozytor, śpiewak, perkusista; jest absolwentem klasy muzycznej LXXV LO im. Jana III Sobieskiego w Warszawie; od 2015 roku członek chóru Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Pasjonuje się teologią muzyki, śpiewem gregoriańskim oraz chóralistyką XX wieku. Warsztat kompozytorski kształci pod okiem swojego ojca Włodzimierza. W jego twórczości znajduje się kilkadziesiąt utworów na chór a cappella oraz pieśni z akompaniamentem smyczków i fortepianu. Jest też laureatem nagród w konkursach kompozytorskich (np. Legnica Cantat, 2017). W konkursie *Don Bosco* zostały wyróżnione dwie jego kompozycje.

⁹ Autor *Kantaty o św. Janie Bosko* jest absolwentem Państwowej Szkoły Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Żyrardowie; ukończył studia kompozytorskie w Akademii Muzycznej w Warszawie (obecnie UMFC) w klasie kompozycji Z. Bagińskiego. Jest autorem ok. 80 kompozycji oraz kilkakrotnym zdobywcą pierwszych nagród w ogólnopolskich konkursach kompozytorskich. Od 1996 r. jest organistą w kościele Matki Boskiej Pocieszenia w Żyrardowie oraz nauczycielem przedmiotów muzycznych w Państwowej Szkole Muzycznej w tym mieście.

¹⁰ Pochodzący z Mińska (Republika Białorusi) I. Jankowski jest kompozytorem, akordeonistą i pedagogiem. W rodzinnym Mińsku realizował edukację muzyczną, m.in. w Mińskim College’u muzycznym im. M. Glinki oraz w Białoruskiej Państwowej Akademii Muzycznej. Dalszą edukację mu-

ks. prof. H. Skorowski SDB); (4) *Da mihi animas*, godło „AMDG”, autor Michał Sołtysik (fundator – ks. prof. H. Skorowski SDB).

Należy mieć nadzieję, że konkurs kompozytorski zaowocuje dołączeniem nagrodzonych i wyróżnionych utworów do repertuaru pieśni poświęconych czci św. Jana Bosko. Z pewnością wszystkie kompozycje zasługują na uwagę i powinny być wykonywane z powodzeniem choćby przez samych salezjanów i młodzież związaną z charyzmatem ks. Bosko. Warto wydać drukiem przynajmniej nagrodzone w konkursie dzieła oraz utrwalić je na nośnikach cyfrowych, zapraszając do ich wykonania najlepsze polskie chóry.

2. KONKURS MUZYKI ORGANOWEJ

W XXVIII edycji MFMR wzięły udział jedynie dwie organistki. Fakt ten jest niepokojący. Czyżby poziom konkursu był zbyt wysoki dla młodych wirtuozów gry organowej? Czy też jego formuła jest trudna do przyjęcia? Są to na pewno pytania, na które organizatorzy muszą poszukać odpowiedzi. Mimo to konkurs został przeprowadzony zgodnie z przyjętym regulaminem festiwalu. W pierwszym etapie konkursu uczestników obowiązywał następujący program: (1) Nicolaus Bruhns – *Preludium e-moll* (tzw. Małe); (2) Jan S. Bach: do wyboru – *O Mensch bewein* BWV 622, bądź III część z *Sonaty nr 526-530*; (3) Friedrich W. Markull: do wyboru – *Herzlich tut mich verlangen* (wyd. F. Frahm and J. Pettit), bądź *O Gott, du frommer Gott* (wyd. F. Frahm and J. Pettit); (4) Mieczysław Surzyński – *Elegia*.

Zespół jurorów stanowili następujący profesorowie: Mirosława Semeniuk-Podraza (Akademia Muzyczna w Krakowie) – przewodnicząca jury; Alexander Fiseisky (Rosyjska Akademia Muzyczna w Moskwie); Giulio Mercati (Akademia Teologiczna w Lugano, Włochy); Roman Perucki (Akademia Muzyczna w Gdańsku); ks. dr Maciej Szczepankiewicz SDB (Akademia Sztuki w Szczecinie). Rolę sekretarza zespołu oceniających pełnił ks. Marcin Balawander SDB (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu). Obie uczestniczki zakwalifikowano do finałowego etapu konkursu, co zapewne było łatwe do przewidzenia.

W godzinach popołudniowych odbył się *Kurs mistrzowski*, który przeprowadził prof. Alexander Fiseisky z Moskwy. Tematyka spotkania dotyczyła *Organów i rosyjskiej muzyki organowej*. Uczestnicy kursu, otwartego dla wszystkich zainteresowanych, z zaciekawieniem słuchali prelekcji zagranicznego artysty.

Pierwszy dzień festiwalu zakończył wieczorny koncert, zatytułowany *Trio organowe*. Jego wykonawcami byli znakomici wirtuozi organów, jednocześnie członkowie jury konkursu organowego, reprezentujący trzy kraje: prof. Alexander Fiseisky z Rosji, prof. Giulio Mercati z Włoch oraz prof. Roman Perucki z Gdańska. Był to niezwykle interesujący koncert. Szkoda, że na spotkanie z wybitnymi artystami i „królom instrumentów” – organami przybyło tak mało publiczności.

Następnego dnia (w piątek, 21 października) – do południa – przeprowadzono drugi etap konkursu organowego. Finalistki wykonały następujący program, zaproponowany oczywiście wcześniej przez organizatorów: Magdalena Andrulowicz (Akademia Muzyczna w Lubece, Niemcy) – (1) Jan S. Bach, *Fantazja c-moll* BWV 537; (2) J. S. Bach, *Pedalexercitium in g* BWV 598; (3) Max Reger, *Capriccio* z op. 129; (4) Francois Couperin, *Offertorie sur les Grand Jeux*; (5) Feliks Nowowiejski, *Wstęp do chóralu Witaj Królowo*, op. 9 nr 4. Dokładnie taki sam program wykonała druga finalistka, Stefania Jantos (Akademia Muzyczna w Katowicach).

W tegorocznej edycji konkursu organowego jury nie przyznało pierwszego miejsca. Natomiast obu młodym artystkom przypadły w udziale dwie drugie nagrody. Zarówno Magdalena Andrulowicz z Akademii Muzycznej w Lubece (klasa organów Franza Danksagmüllera), jak i Stefania Jantos

---

zyczną kontynuował w Polsce (studia w Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy – klasa kompozycji M. Jasińskiego i M. Borkowskiego oraz studia doktoranckie w UMFC w Warszawie). Jego twórczość była wielokrotnie nagradzana na konkursach kompozytorskich. I. Jankowski jest głównym organizatorem i dyrektorem artystycznym Festiwalu Kultury Białoruskiej na Pomorzu (od 2013); od 2016 roku jest prezesem Fundacji Rozwoju Artystycznego i Współpracy Międzynarodowej MSM UNICUM; od września 2016 r. jest głównym organistą w franciszkańskim Sanktuarium Św. Jakuba w Lęborku.

z Akademii Muzycznej w Katowicach (klasa organów Marka Fronca) odebrały nagrody pieniężne w wysokości po 3500 zł, ufundowane przez Burmistrza Miasta Rumi.

Na zakończenie drugiego dnia festiwalu organizatorzy przygotowali niespodziankę w postaci kolejnego koncertu. Wieczorem w rumskiej świątyni pojawił się Grzegorz Turnau z zespołem. Miejsca w bazylice były tym razem całkowicie wypełnione. Artysta zaprezentował publiczności swoje najbardziej znane utwory. Na repertuar koncertu złożyła się oczywiście muzyka niereligijna. Zamysł organizatorów okazał się niezwykle ciekawą propozycją dedykowaną wszystkim uczestnikom oraz gościom festiwalu.

3. KONKURS ZESPOŁÓW CHÓRALNYCH I KONKURS NA NAJLEPSZE WYKONANIE PIEŚNI RELIGIJNEJ W JĘZYKU KASZUBSKIM

Sobotnie przedpołudnie organizatorzy przewidzieli na przeprowadzenie konkursu chóralnego. Jego regulamin przewidywał, że do „rywalizacji” mogły przystąpić zespoły śpiewacze, które przygotowały do oceny program składający się z pieśni o treściach religijnych z dowolnie wybranych epok stylistycznych, w którym musiały się znaleźć co najmniej dwa utwory kompozytorów polskich. Przesłuchania zespołów odbywały się w dwóch kategoriach: zespoły chóralne (ilość uczestników od 17 wżwyż) oraz zespoły kameralne (do 16 osób, nie wliczając dyrygenta).

Zespół oceniający stanowili następujący jurorzy: prof. Marek Ročlawski (Akademia Muzyczna w Gdańsku) – przewodniczący, prof. Bogdan Gola (Uniwersytet Muzyczny w Warszawie), prof. Marceli Kolaska (Akademia Muzyczna w Krakowie), Jacek Sykulski (Dyrektor Poznańskiego Chóru Chłopięcgo w Poznaniu), ks. dr Krzysztof Niegowski SDB (Wyższa Szkoła Biznesu w Pile, przedstawiciel salezjanów), Tomasz Fopke (Rada Chórów Kaszubskich) oraz ks. Marcin Balawander SDB (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) jako sekretarz jury. W czasie spotkania roboczego jury zapoznano się z systemem oceniania zespołów oraz z regulaminem konkursu. Przyjęto skalę punktową, według której jury przyznaje Grand Prix, dla najwyżżej ocenionego zespołu w obu konkursach (nagroda finansowa) oraz w każdej kategorii oceniania: Złoty Dyplom za 90-100 punktów i nagroda finansowa dla najwyżżej ocenionego zespołu w danej kategorii; Srebrny Dyplom za 75-89,9 punktów; Brązowy Dyplom za 60-74,9 punktów. Ponadto, jak zapisano w regulaminie, jury może przyznać także nagrody specjalne jak i wyróżnienia, które mogą również mieć charakter finansowy (MFMR. *Regulaminy* 2016, 10).

Przesłuchania konkursowe poprzedziło uroczyste wykonanie przez wszystkie zespoły śpiewacze utworu *Gaude Mater Polonia*, pod dyrekcją prof. Marka Ročlawskiego. Następnie głos zabrał przedstawiciel gospodarzy festiwalu, ks. Janusz Sikora SDB, proboszcz parafii i dyrektor miejscowej salezjańskiej wspólnoty zakonnej, który powitał jurorów, uczestników i wszystkich gości. Dyrektor MFMR, Daniel Ptach, przypomniał wykonawcom zasady konkursu i przekazał głos pełniącemu rolę konferansjera Konradowi Mielnikowi, redaktorowi Radia Gdańsk.

Jako pierwsi zaprezentowali się wokaliści z kategorii zespołów chóralnych. Było to pięć z sześciu zgłoszonych na festiwal formacji¹¹, które wystąpiły według kolejności ustalonej drogą losowania. Po występach nastąpiła krótka przerwa, podczas której uczestnicy festiwalu oddali uroczysty hołd jego patronowi, ks. S. Ormińskiemu SDB. Przed jego popiersiem złożono kwiaty oraz odśpiewano tradycyjnie *Apel Jasnogórski*.

Po przerwie swoje programy zaprezentowały dwa¹² z trzech zakwalifikowanych do konkursu chórów, zgłoszonych do kategorii zespołów kameralnych. Jurorzy podkreślali, że poziom występów

¹¹ Uczestnicy w kategorii zespołów chóralnych: *Chór „Kakofonia”*, Kartuzy (dyr. Małgorzata Kuchtyk); *Chór Kameralny „Ab Imo Pectore”*, Ożarów Mazowiecki (dyr. Mariusz Latek); *Chór Kameralny Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego*, Bydgoszcz (dyr. Janusz Stanecki, Magdalena Filipka); *Chór „Lira” im. ks. S. Ormińskiego*, Rumia (dyr. Katarzyna Januszewska); *Gdyński Chór Kameralny*, Gdynia (dyr. Piotr Klemenski); *Młodzieżowy Chór „Canto” Zespołu Szkół Muzycznych im. Cz. Niemena*, Włocławek (dyr. Marian Szczepański).

¹² Zespoły kameralne reprezentowały następujące ośrodki: *Chór „Cartusia”*, Kartuzy (dyr. Małgorzata Kuchtyk) oraz *Chór Kameralny „Medi Coro”*, Białystok (dyr. Bożena Sawicka).

wszystkich zespołów był wyjątkowo wyrównany, choć w kwestii przyznania nagrody głównej nie było w zasadzie wątpliwości.

Grand Prix za zdobycie 96 punktów i związaną z nim nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w wysokości dwunastu tysięcy złotych, zdobył *Młodzieżowy Chór „Canto” Zespołu Szkół Muzycznych im. Czesława Niemana* z Włocławka, pod dyrekcją Mariana Szczepańskiego, występujący w kategorii zespołów chórальных¹³. Złożona z czterdziestu czterech osób grupa młodzieży, z wyjątkowo poprawną emisją głosu i interpretacją utworów została najwyższej oceniona przez jurorów. Ich występ zachwylił także publiczność, co było łatwo zauważyć po aplauzie.

W kategorii zespołów chórальных, za zdobycie 92 punktów, Złoty Dyplom przyznano *Chórowi Kameralnemu Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego* z Bydgoszczy, pod dyrekcją Magdaleny Filipińskiej¹⁴. Śpiewacy zgromadzili w tej grupie najwięcej punktów, zdobywając *de facto* pierwsze miejsce w swojej kategorii. Chór odebrał nagrodę pieniężną w wysokości 7.000 złotych, którą ufundował Marszałek Województwa Pomorskiego. Złoty Dyplom otrzymał także *Chór Kameralny „Ab Imo Pectore”* (dyr. Mariusz Latek), którego występ jury oceniło na 90 punktów¹⁵. Srebrny Dyplom został przyznany *Chórowi „Kakofonia”* z Kartuz pod dyrekcją Małgorzaty Kuchtyk. Zespół, którego skład stanowiło 19 wykonawców, zdobył 77 punktów¹⁶. Dwa Brązowe Dyplomy odebrały kolejno zespoły: *Gdyński Chór Kameralny* z Gdyni, pod dyrekcją Piotra Klemeńskiego (68 punktów)¹⁷ oraz *Chór „Lira” im. ks. Stanisława Ormińskiego* z Rumi pod dyrekcją Katarzyny Januszewskiej (63 punkty)¹⁸.

W kategorii zespołów kameralnych Złoty Dyplom otrzymał *Chór Kameralny „Medi Coro”* z Białegostoku pod dyrekcją Bożeny Sawickiej¹⁹. Jego występ został oceniony przez jurorów na 94 punkty. Śpiewacy odebrali nagrodę pieniężną w wysokości pięciu tysięcy złotych, którą ufundował Inspektor Salezjańskiej Inspektorii p.w. św. Wojciecha z siedzibą w Pile. 92 punkty otrzymał drugi z zespołów w tej kategorii, któremu również przyznano Złoty Dyplom. Zespołem tym był *Chór „Cartusia”* z Kartuz, pod dyrekcją Małgorzaty Kuchtyk²⁰.

Jury przyznało ponadto zespołom z obu kategorii kilka wyróżnień. Pierwsze z nich, za wyjątkowo modlitewny charakter wykonywanych utworów podczas prezentacji konkursowej, otrzymał *Chór Kameralny „Ab Imo Pectore”* z Ożarowa Mazowieckiego (dyr. Mariusz Latek). Śpiewacy wraz z wyróż-

¹³ Zespół ten wykonał następujący program: (1) Waclaw z Szamotuł, *Kryste, dniu naszej świętości*; (2) Ola Gjeilo, *Northern Lights*; (3) Łukasz Urbaniak, *Crucem Tuam*; (4) Marcin Łukaszewski, *De profundis*; (5) Anna Raclawska-Trytek, *Mój ojciec* (pieśń kaszubska).

¹⁴ 32-osobowy chór z Bydgoszczy wykonał następujące utwory: (1) Szymon Godziemba-Trytek, *The mystery of faith*; (2) Sz. Godziemba-Trytek, *O vos omnes*; (3) Trono Kverno, *Ave Maris Stella*; (4) Anna Raclawska, *Bibi synku* (pieśń kaszubska).

¹⁵ Chór, złożony z 18 wykonawców wykonał następujący program: (1) Mikołaj Zieliński, *O gloriosa Domina*; (2) Piotr Jańczak, *Libera me*; (3) Ruben Garcia Martin, *Veni Creator Spiritus*.

¹⁶ Chór „Kakofonia” wykonał pięć kompozycji: (1) Gordon Young, *Alleluja*; (2) Henryk M. Górecki, *Zdrowaś bądź Maryja*; (3) Michał Zieliński, *Chwała na wysokości Bogu*; (4) Tomas Luis de Victoria, *Ave Maria*; (5) Randal Stroope, *Cantate Domino*.

¹⁷ Zespół 17-osobowy wykonał utwory: (1) Kees Schoonewbeek, *Expectans expectavi*; (2) Joseph G. Rheinberger, *Ave Maria*; (3) Roderick Mather, *Evening Prayer*; (4) Adolf Wiktorski, *Swarzewski panesze* (pieśń kaszubska); (5) Józef Świder, *Dixit Dominus*.

¹⁸ Skład chóru stanowiło 30 osób. W ich repertuarze znalazły się kompozycje: (1) Giovanni Croce, *O vos omnes*; (2) ks. Zdzisław Bernat, *Litania do Bogurodzicy Dziewicy*; (3) Józef Świder, *O Wszechmogący Boże*; (4) Marek Jasiński, *Ave Maria*; (5) Jerzy Stachurski, *Nówikszo nódzeja* (pieśń kaszubska).

¹⁹ W programie zespołu (13 osób) znalazły się następujące utwory: (1) Jacob Arcadelt, *Ave Maria*; (2) William Byrd, *Miserere mei Deus*; (3) Mikołaj Górecki, *Zdrowaś bądź Maryja*; (4) Feliks Nowowiejski, *Parce Domine*.

²⁰ Kameralny, ośmioosobowy zespół wykonał pięć dzieł: (1) Rolf Lukousky, *Pater noster*; (2) Javier Busto, *Salve Regina*; (3) Piotr Jańczak, *De profundis clamavi*; (4) Arnold von Bruck, *Ave Maria*; (5) Anna Raclawska-Musiałczyk, *Alleluja* (pieśń kaszubska).

nieniem odebrali nagrodę pieniężną ufundowaną przez Burmistrza Miasta i Gminy Wolbrom (1500 zł) oraz Arcybiskupa Metropolity Gdańskiego (1000 zł). Drugie wyróżnienie, za kulturę brzmienia utworów, i związaną z nim nagrodę pieniężną w wysokości tysiąca złotych, ufundowaną przez Prezydenta Miasta Wejherowa, przyznano *Chórowi Kameralnemu „Medi Coro”* (dyr. B. Sawicka). Puchar Prezesa Oddziału Gdańskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr, za kultywowanie rodzimej twórczości choralnej, odebrał *Chór „Lira” im. ks. S. Ormińskiego* z Rumi (dyr. K. Januszewska).

W konkursie na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim nagrodzono dwa zespoły śpiewacze. Najwyżej zostało ocenione wykonanie pieśni: A. Roślawska-Musiałyk, *Alleluja*. Nagrodę, ufundowaną przez Starostę Powiatu Wejherowskiego, w wysokości pięciu tysięcy złotych, otrzymał *Chór „Cartusia”* z Kartuz (dyr. M. Kuchtyk). Wyróżnienie natomiast, wraz z Pucharem Prezesa Rady Chórów Kaszubskich, jury przyznało *Gdyńskiemu Chórowi Kameralnemu* z Gdyni (dyr. P. Klemenski).

4. ZAKOŃCZENIE FESTIWALU

Po zmaganiach konkursowych, we wczesnych godzinach wieczornych, odbył się Koncert Finałowy w wykonaniu znakomitych artystów. Rumskie sanktuarium gościło tym razem: *Orkiestrę Symfoniczną Polskiej Filharmonii Bałtyckiej*, *Chór Kameralny „Astrolabium”* z Torunia, *Chór Kameralny „Akolada”* przy Bydgoskiej Szkole Wyższej oraz Agnieszkę Tomaszewską (sopran). Pod batutą Tadeusza Wojciechowskiego muzycy wykonali następujący repertuar: (1) Anonim, *Bogurodzica*; (2) Wojciech Kilar, *Victoria*; (3) W. Kilar, *Angelus*; (4) W. Kilar, *Exodus*.

Zwieńczeniem trzydniowego MFMR była uroczysta celebracja Mszy św., której przewodniczył Inspektor salezjańskiej prowincji św. Wojciecha z siedzibą w Pile, ks. Roman Jachimowicz SDB. Główny celebrans wygłosił także okolicznościowe kazanie. Podczas Eucharystii śpiewy wykonywali wspólnie wszyscy uczestnicy Festiwalu pod dyktando prof. M. Raclawskiego. Po Eucharystii nastąpiło oficjalne ogłoszenie wyników konkursów, wręczenie nagród oraz koncert laureatów.

XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi był imprezą perfekcyjnie zorganizowaną. Kilkudniowa gościna kilkuset wykonawców, członków jury oraz gości jest dużym wyzwaniem logistycznym. Towarzyszące konkursom ciekawe propozycje, takie jak koncerty, seminaria czy kursy mistrzowskie, sprawiły, że było to niewątpliwie ważne wydarzenie kulturalne w Polsce. Szkoda, że w rumskim festiwalu, który był wielkim świętem muzyki religijnej, uczestniczyło tak mało organistów. Wydaje się, że można by zadbać o jeszcze większą i bardziej profesjonalną promocję tego wydarzenia, z wykorzystaniem nowoczesnych mediów, np. facebooka oraz zmodernizowanie witryny internetowej festiwalu. Organizatorom należy pogratulować rozmachu, który towarzyszy tej imprezie oraz życzyc wytrwałości w działaniu i nowych pomysłów.

BIBLIOGRAFIA:

- Konkurs kompozytorski „Don Bosco”*. 2016. Rumia. Okolicznościowy folder/regulamin.
XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego. Informator, opr. Elżbieta Waškowska. 2016. Rumia.
XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego. Regulaminy, opr. Elżbieta Waškowska. 2016. Rumia.

Ks. Krzysztof Niegowski SDB
Wyższa Szkoła Biznesu w Pile
<http://doi.org/10.21852/sem.2017.2.15>

SPRAWOZDANIE Z XXX SYMPOZJUM LITURGICZNEGO
ŚWIADOMOŚĆ SAKRAMENTU CHORYCH W CZORAJ I DZIŚ
(Łądz nad Wartą, 21 października 2016)

W dniu liturgicznego wspomnienia bł. Jakuba Strzemię, 21 października 2016 roku, w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą, odbyło się jubileuszowe XXX Łądzkie Sympozjum Liturgiczne pod patronatem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego i ks. dra Tadeusza Rozmusa SDB – Rady Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego dla Europy Centralnej i Północnej. Tegoroczne spotkanie naukowe przebiegało pod hasłem: *Świadomość sakramentu chorych wczoraj i dziś*. Sympozjum zgromadziło duchownych i świeckich reprezentujących różne ośrodki naukowe oraz kleryków z kilku seminariów duchownych. Wzięło w nim udział około 50 osób. Gościem honorowym tegorocznego sympozjum był ks. prof. zw. dr hab. Jerzy Stefański – były konsultor Kongregacji ds. Kultu Bożego w Watykanie, a obecnie emerytowany profesor na Wydziale Teologicznym UAM w Poznaniu. Otwarcia konferencji dokonał ks. dr hab. Mariusz Chamarczuk SDB (UKSW), Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą, po którym ks. dr Radosław Błaszczuk SDB, organizator spotkania, przywitał wszystkich przybyłych gości, przedstawił sylwetki naukowe prelegentów oraz wprowadził uczestników w tematykę sympozjum.

W pierwszej sesji głos zabrali: ks. dr Radosław Błaszczuk SDB na temat: *Sprawowanie sakramentu chorych na przestrzeni dziejów do Vaticanum Secundum*, ks. prof. zw. dr hab. Jerzy Stefański (UAM) na temat: *Problematyka redakcji soborowych obrzędów sakramentu chorych*, ks. prof. zw. dr hab. Helmut Sobeczko na temat: *Zagadnienia teologiczne sakramentu chorych* oraz dr hab. Erwin Mateja (prof. UO) na temat: *Pastoralne aspekty sprawowania sakramentu chorych*.

Pierwszy prelegent w swoim wykładzie omówił w skrócie historię sprawowania sakramentu namaszczenia chorych od czasów apostołskich do Soboru Watykańskiego II. Jak sam na początku zauważył, na przestrzeni wieków pewne tendencje teologiczne oraz względy czysto pragmatyczne wywołały lęk przed tym widzialnym znakiem niewidzialnej łaski. W pierwszych wiekach chrześcijaństwa uważano, że sakrament namaszczenia miał za zadanie umacniać chorego, uzdrawiać duszę oraz posłużyć nawet do uzdrowienia ciała. Istniało przeświadczenie o konieczności i potrzebie przyjmowania tego sakramentu. Nie był on jeszcze zastrzeżony dla umierających. Szafarzami sakramentu namaszczenia chorych, poza duchownymi, były również osoby świeckie, które w tym celu przechowywały w domach poświęcony przez biskupa olej. Dopiero w pierwszej połowie IX wieku Kościół zakazał laikom namaszczenia chorych. Dokonało się to – jak zauważył prelegent – przez ustanowienie kapłana jako jedynego szafarza omawianego sakramentu. Ponieważ za namaszczenie chorego duchowni pobierali opłaty, dostęp do tego sakramentu uległ znacznemu ograniczeniu. Według prelegenta, kolejnym powodem pogłębienia kryzysu sakramentu chorych było łączenie go z publicznym odprowadzaniem sakramentem pokuty. W rezultacie był on odkładany na ostatni moment życia. W dalszej części ks. Błaszczuk zaprezentował wykładnię Soboru Florenckiego dotyczącą sakramentu namaszczenia. W końcowej części swojego wystąpienia przedstawił rozumienie i sprawowanie sakramentu chorych po Soborze Trydenckim.

Drugi prelegent, ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko, podjął temat rozumienia sakramentu chorych po Vaticanum II. We wprowadzeniu do swojego wystąpienia wskazał, że pierwsze trzy artykuły Konstytucji o świętej liturgii *Sacrosanctum Concilium* Soboru Watykańskiego II na temat sakramentu namaszczenia chorych były owocem zarówno przedpoborowych, jak i soborowych dyskusji i propozycji odnoszących się do omawianej materii. Wśród ponad 9000 sugestii nadesłanych do Świętej Kongregacji Kultu Bożego z całego świata około 1800 dotyczyło problematyki liturgicznej. Dotyczyły one trzech zasadniczych kwestii: zmiany nazwy z «ostatniego namaszczenia» na «sakrament chorych», właściwego momentu udzielania omawianego sakramentu oraz określenia możliwości przyjmowania sakramentu namaszczenia chorych w czasie trwania tej samej choroby. W dalszej części swojego wystąpienia prelegent omówił reformę obrzędów przedstawianego sakramentu oraz przebieg prac redakcyjnych nad rytuałem sakramentu chorych. Następnie zaprezentował istotne kwestie redakcyjne tej księgi liturgicznej. Oto one: teologia sakramentu namaszczenia chorych, formuła sakramentalna, podmiot sakramentalnego namaszczenia, szafarz sakramentu, materia namaszczenia, zwykły obrzęd namaszczenia chorych. W finalnej części swojego wystąpienia prelegent podzielił się ze słuchaczami swoim

sposprzeżeniem, że zarówno obradom soborowym, jak i redakcyjnym pracom nad nowymi obrzędami namaszczenia chorych przyświecał jeden zasadniczy cel: przywrócić ten sakrament jego „historycznie” prawowitemu właścicielowi, czyli człowiekowi choremu, a nie wyłącznie umierającemu.

Kolejny prelegent tej sesji w swoim wystąpieniu ukazał, że teologię sakramentu chorych Soboru Watykańskiego II można odnaleźć w analizie tekstów liturgicznych zreformowanego Ordo. Sakrament chorych należy rozpatrywać w trzech zasadniczych wymiarach: chrystocentrycznym, pneumatologicznym i eklezjalnym. Każdy z nich został szczegółowo omówiony. Prelegent, omawiając pierwszy z nich, wskazał, że w wielu tekstach liturgicznych jest mowa, że szafarzem sakramentu chorych, podobnie jak i innych pozostałych sakramentów, jest sam Chrystus. Duch Święty natomiast wspomaga chorego, będąc żywym darem Zmartwychwstałego Chrystusa. Ponadto – jak wskazał prelegent na podstawie tekstów liturgicznych sakramentu namaszczenia chorych – Trzecia Osoba Boska udziela łaski odpuszczenia win, przynosi ulgę i umocnienie w cierpieniu. Ks. Sobeczko dokonał również analizy modlitwy poświęcenia oleju przeznaczonego do udzielania sakramentu namaszczenia chorych. Przypomniał, że w tej modlitwie występuje epikleza, w czasie której kapłan, wykonując gest epikletyczny, prosi, aby Duch Święty umocnił ten olej. W dalszej części swojego wystąpienia prelegent wskazał na wymiar eklezjalny sakramentu chorych, podkreślając, że chory nie jest osamotniony w swojej chorobie, ale przez nią umacnia i uświęca całą wspólnotę Kościoła.

Ostatni prelegent pierwszej sesji, ks. dr hab. Erwin Mateja prof. UO, zaprezentował wiele pastoralnych spostrzeżeń związanych z celebracją sakramentu chorych w Kościele. Na początku swojego wystąpienia zauważył, że obszar omawianych zagadnień jest bliski każdemu człowiekowi, gdyż choroba, ból i cierpienie są zjawiskami wpisanymi w ludzką egzystencję. Punktem odniesienia dla omawianych zagadnień była dla prelegenta – jak sam zaznaczył – księga liturgiczna używana podczas liturgii sprawowania sakramentu namaszczenia chorych. W odwołaniu do niej zauważył, że duszpasterstwo osób chorych nie ogranicza się tylko i wyłącznie do udzielania omawianego sakramentu. Jest ono pojęciem znacznie szerszym. Zakłada między innymi obrzęd udzielania Komunii Świętej oraz umożliwienie uczestnictwa poprzez środki społecznego przekazu w niedzielnej liturgii Kościoła. Ksiądz Mateja postulował potrzebę systematycznej formacji wiernych w kontekście sakramentu namaszczenia chorych. Oznacza to między innymi uwrażliwienie na to, że sakrament chorych nie jest sakramentem umierających, ale jest zarezerwowany dla osób poważnie chorych. Nie należy go ani w żaden sposób unikać, ani też nadużywać, traktując na sposób magiczny. Prelegent podkreślił, że istnieje potrzeba ukazywania, że pełna skuteczność działania sakramentu chorych zakłada jego świadome przyjęcie. Ponadto, cytując ks. prof. Cz. Krakowiaka, sugerował potrzebę permanentnej formacji duchowieństwa w kontekście sakramentu chorych w następujących obszarach: psychologii człowieka chorego, posłannictwa chorych we wspólnocie Kościoła, obowiązku niesienia stałej i zorganizowanej pomocy osobom chorym oraz uświadamiania nieistnienia namaszczenia warunkowego już zmarłych. Prelegent zakończył wykład stwierdzeniem, że zarówno soborowe dokumenty o Kościele, jak i odnowiona księga liturgiczna wyraźnie akcentują, że troska o chorych należy do fundamentalnych zadań Kościoła.

Po czterech wykładach I sesji wykładowej był czas na dyskusję. Stworzył on uczestnikom symposium okazję do poruszenia pewnych kwestii pastoralnych związanych z celebrowaniem sakramentu namaszczenia chorych.

Centralnym momentem sympozjum liturgicznego była uroczysta Eucharystia koncelebrowana pod przewodnictwem ks. infułata prof. zw. dra hab. Jerzego Stefańskiego. Okolicznościową homilię wygłosił Krajowy Duszpasterz Służby Zdrowia ks. dr Arkadiusz Zawistowski. Liturgii towarzyszył śpiew chorału gregoriańskiego w wykonaniu scholi seminaryjnej pod dyrekcją ks. mgra Marcina Balawandra SDB z Konina.

W drugiej sesji, poobiedniej, głos zabrali: ks. dr Mateusz Potoczny (prof. UO) na temat: *Namaszczenie chorych w liturgiach wschodnich* i dr hab. Tomasz Piorunek (Katedra Pulmonologii, Alergologii i Onkologii Pulmonologicznej) na temat: *Choroba i umieranie w aspekcie medycznym*.

Pierwszy prelegent sesji popołudniowej zaprezentował zagadnienie namaszczenia chorych w liturgiach wschodnich na przykładzie liturgii bizantyjskiej i asyryjskiej. Na samym początku zaznaczył, że wszystkie Kościoły chrześcijańskie uważają troskę o osoby chore za zadanie priorytetowe. Dotyczy ona wszelkich trudnych sytuacji, w których znajduje się człowiek, zarówno tych duchowych, jak i fizycznych. Jaskrawym przejawem troski Kościoła o osoby chore – jak zaznaczył prelegent – są przede wszystkim liczne

modlitwy mszalne ofiarowane za nich. Chrześcijańskie orientalne tradycje liturgiczne, mówiąc o namaszczeniu, nie określają go mianem sakramentu, jak ma to miejsce w liturgii zachodniej. Dla nich jest ono jednym z misteriów lub razów. Ks. Potoczny omówił widoczną w liturgiach wschodnich łączność misterium namaszczenia chorych z misterium pokuty. Ponadto zauważył, że teksty modlitwowe mówią o chorobie jako bezpośredniej lub pośredniej konsekwencji grzechu. Osoby obecne na sali miały okazję dowiedzieć się, że w Kościele bizantyjskim raz namaszczenia jest udzielany w koncelebrze. Przepisy liturgiczne mówią o potrzebie obecności siedmiu prezbiterów. Uzasadnione jest biblijną symboliką pełni. Jeśli jest to niemożliwe – wskazał prelegent – wówczas liczbę ogranicza się do trzech lub do dwóch. Używany olej posiada moc jednania grzeszników z Panem oraz zadanie oczyszczające. Podkreślił, że raz namaszczenia chorych jest w chrześcijańskich Kościołach wschodnich odzwierciedleniem zjednoczenia ich ze wspólnotą Kościoła. Na koniec swojego wykładu prelegent zauważył, że generalnie we wszystkich Kościołach orientalnych każda choroba, nawet duchowa, czyni człowieka zdolnym do przyjęcia namaszczenia chorych.

Ostatni prelegent II sesji w swoim wystąpieniu skupił się na ukazaniu fenomenu choroby i umierania z medycznego punktu widzenia. Jak sam zauważył na początku swojego wystąpienia, relacja między lekarzem a pacjentem w kontekście choroby i umierania nie jest łatwa, gdyż jest zjawiskiem wielowątkowym i złożonym. Precyzyjne rozpoznanie bliskości śmierci u pacjenta nie jest łatwe, jednak należy poinformować go o zaawansowaniu choroby oraz o prognozach. Prelegent wskazał, że w przypadku zbliżającej się śmierci pacjenta obowiązkiem lekarza jest przekazanie tej informacji rodzinie lub opiekunowi. Następnie lekarz zapoznał słuchaczy z objawami zbliżającej się śmierci. Zaliczył do nich: brak przyjmowania posiłków, proces utraty wagi, duszności, rzęzenie przedśmiertne, niemożliwość przyjmowania płynów i lekarstw, zaburzenia świadomości i majaczenie. Następnie prelegent mówił o naturalnej potrzebie każdego człowieka chorego do umierania we własnym domu, wśród najbliższych. Statystyki jednak – jak zauważył – pokazują, że w skali kraju połowa pacjentów kończy swoje życie w szpitalach. Jest to uzasadnione lękami najbliższych związanymi z nieumiejętnością radzenia sobie w tak trudnym kontekście egzystencjalnym. W finalnym momencie wykładu prelegent wymienił kilka istotnych spraw związanych z towarzyszeniem ludziom umierającym. Po pierwsze, należy każdemu kochającemu zapewnić obecność, po drugie, starać się poznać jego pozawerbalny sposób komunikowania, po trzecie, zapewnić mu godne przeżycie jednego z najważniejszych momentów życia.

Podobnie, jak to miało miejsce w czasie trwania pierwszej sesji, po dwóch wykładach drugiej sesji wykładowej, również przewidziany był czas na dyskusję. Podsumowania obrad dokonał organizator Łódzkiego Sympozjum Liturgicznego. W swoim finalnym wystąpieniu podziękował wszystkim prelegentom za przybliżenie słuchaczom proponowanego na tegoroczne sympozjum tematu. Słowa uznania wyraził wszystkim przybyłym oraz gospodarzom, którzy włożyli wiele wysiłku w przygotowanie tego przedsięwzięcia. Zapowiedział również przyszłoroczne spotkanie naukowe, które odbędzie się 20 października 2017 roku. Jego tematem będzie sakrament kapłaństwa. Na koniec ks. prof. zw. dr hab. Helmut Sobeczko wszystkim obecnyom udzielił Bożego błogosławieństwa.

Ks. Radosław Błaszczuk SDB
WSD TS, Łódź nad Wartą

<http://doi.org/10.21852/sem.2017.2.16>

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ POŚWIĘCONEJ KS. KARD. AUGUSTOWI
HLONDOWI Z OKAZJI 135. ROCZNICY URODZIN I 90. ROCZNICY OBJĘCIA STOLICY
PRYMASOWSKIEJ W GNIEŹNIE
KARDYNAŁ AUGUST HLOND PRYMAS POLSKI NA NOWO ODCZYTANY
(Mysłowice, 9 grudnia 2016 roku)

W ubiegłym roku minęła 135. rocznica urodzin i 90. rocznica objęcia Stolicy Prymasowskiej w Gnieźnie przez ks. kard. Augusta Hlonda. Z tej okazji pracownicy naukowi Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. ks. kard. Augusta Hlonda w Mysłowicach oraz Wydziału Zamiejscowego Nauk

Humanistycznych Akademii Ignatianum w Krakowie zorganizowali konferencję naukową poświęconą pamięci i dziełu tego wybitnego męża stanu pod hasłem *Kardynał August Hlond Prymas Polski na nowo odczytany*. Odbędzie się ona 9 grudnia 2016 roku w auli Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. ks. kard. Augusta Hlonda w Mysłowicach. W ramach konferencji znalazło się kilka obszarów tematycznych związanych z życiem i działalnością ks. kard. Hlonda. Dotyczyły one działalności wychowawczej i duszpasterskiej Prymasa, jego nauczania pasterskiego, postawy patriotycznej oraz roli, jaką odegrał, podejmując działania na rzecz najuboższych, jak również administrowania Kościołem polskim.

Konferencja objęta została patronatem honorowym przez: ks. prymasa abpa Wojciecha Polaka; abpa Wiktora Skworca, metropolitę katowickiego; ks. Ryszarda Głowackiego, przełożonego generalnego Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej; Czesława Ryszkę, senatora RP; Edwarda Lasoka, prezydenta Miasta Mysłowice, oraz prof. dra hab. Andrzeja Chochola, rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

W założeniu konferencja miała przebiegać według podziału na trzy części. Praktyka życia i czas zweryfikowały nieco ten schemat, choć został on w zasadniczych punktach zachowany. Na początku nastąpiły oficjalne powitania. Jako pierwszy wystąpił w roli gospodarza ks. abp Wiktor Skworec, który podziękował organizatorom za podjęcie się przygotowania przedsięwzięcia upamiętniającego wielkiego syna Śląska, jakim był ks. prymas Hlond, i życzył wszystkim uczestnikom spotkania owocnych obrad. W dalszej kolejności krótkie słowa powitania, a zarazem wdzięczności pod adresem prelegentów, wypowiedzieli ks. dr Waław Królikowski SJ, rektor Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Kardynała Augusta Hlonda w Mysłowicach, oraz ks. dr Krzysztof Homa SJ, dziekan Wydziału Zamiejscowego Nauk Humanistycznych i Społecznych w Mysłowicach Akademii Ignatianum w Krakowie.

Po powitaniach rozpoczęła się część merytoryczna konferencji. Jako pierwszy wystąpił prof. dr hab. Jerzy Pietrzak z wykładem *Odnowa Kościoła katolickiego w wizji Augusta Hlonda*, w którym wskazał na niezwykle istotne wypowiedzi, nauczanie pasterskie i akty podejmowane przez ks. Prymasa służące budowaniu wspólnoty Kościoła w czasach, w których przyszło mu pełnić posługę pasterską w Kościele polskim. Kolejnym mówcą był profesor Górnośląskiej WSP i UAM w Poznaniu, ks. dr hab. Bernard Kołodziej. W wykładzie *Etos sprawowanej władzy w państwie według kardynała Augusta Hlonda* ukazał on słuchaczom, w jaki sposób kard. A. Hlond rozumiał pojęcie władzy, jej działanie, sposób sprawowania zwierzchnictwa nad społeczeństwem w systemie państwowym oraz zadania, jakie stoją przed każdą władzą w trosce o szeroko pojęte dobro społeczne. Niejako kontynuacją wcześniejszego przemówienia było kolejne wystąpienie, z pogranicza polityki i moralności oraz wzajemnych korelacji pomiędzy polityką a nauczaniem społecznym Kościoła. Prezentacji tej tematyki w swoim wykładzie *Polityka a moralność w kontekście idei społeczeństwa obywatelskiego* dokonał dr hab. Aleksander Lipski z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Niezwykle ciekawą i poruszającą historię współpracy pomiędzy dwoma salezjanami w latach II wojny światowej na obczyźnie przedstawił ks. prof. dr hab. Jan Pietrzykowski. W wystąpieniu *Relacje na obczyźnie ks. Artura Słomki SDB z prymasem Polski Kardynałem Augustem Hlondem w latach 1939-1945* zrelacjonował, jaką rolę odegrali: student historii Kościoła na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie ks. Artur Słomka i Prymas Polski, którzy podejmowali się informowania opinii międzynarodowej o trudnej sytuacji Polaków, troszczyli się o ich dobro, działając zarówno na polu dyplomacji, jak i organizowaniu dla nich pomocy w trudnej sytuacji wojennej poza terytorium okupowanej Polski. Równie interesującą tematykę podjął w swoim wystąpieniu, *Pionier rozwoju dzieła salezjańskiego w Europie Środkowej*, ks. dr Stanisław Zimniak z Salezjańskiego Instytutu Historycznego w Rzymie. Przedstawił on zasługi ks. kard. A. Hlonda w rozwoju Zgromadzenia Salezjańskiego w skomplikowanej sytuacji geopolitycznej Europy przełomu XIX i XX stulecia oraz w okresie poprzedzającym odrodzenie się państwowości polskiej. Mówca wykazał, jak wielkie znaczenie miała systematyczna praca oraz wizjonerskie postrzeganie przemian politycznych i społecznych przez ks. Hlonda w Europie tego okresu, a także opisał znaczenie tych przemian dla rozwoju dzieł salezjańskich po zakończeniu I wojny światowej. Po zakończeniu wystąpienia ks. dra Zimniaka o głos poproszona została Luiza Kuźnicka, pracownik Muzeum Miasta Mysłowice. Zachęciła ona do zapoznania się z wystawą dedykowaną osobie ks. kard. Hlonda, która rozlokowana była w auli głównej i towarzyszyła uczestnikom przez cały czas trwania konferencji. Część pierwsza zakończona została spotkaniem i rozmowami uczestników w przygotowanej sali przy kawie.

W drugiej części konferencji przewidziane zostały tylko trzy wystąpienia. Rozpoczął ją swoim wykładem *Prorectwa Maryjne Kardynała Augusta Hlonda* senator Czesław Ryszka. Ukazał on nie tylko, jak ważną rolę odegrała Maryja w życiu i dziele ks. kard. Hlonda, lecz również jak jego zawierzenie się Maryi skutkowało w życiu Polski i Polaków. Jako kolejny prelegent głos zabrał ks. dr Bogusław Kozioł SChr z Ośrodka Postulatorskiego Towarzystwa Chrystusowego, który w prezentacji *Zagrożenie życia chrześcijańskiego przez ateizm i laicyzację. Studium na podstawie wypowiedzi i listów Kardynała Augusta Hlonda. Relacja ze stanu procesu beatyfikacyjnego Kardynała Augusta Hlonda* dokonał analizy nauczania kard. A. Hlonda w zakresie zagrożeń dotyczących procesów sekularyzacji osób wierzących oraz jej skutków w życiu duchowym wiernych i ich konsekwencji w relacjach społecznych. Następnie przedstawił stan zaawansowania trwającego procesu beatyfikacyjnego ks. Prymasa. Jako ostatni mówca wystąpił ks. dr Jacek Brakowski SDB z Collegium Salesianum w Bydgoszczy, podejmując temat *Wizyta ks. Kardynała Augusta Hlonda i ks. Kardynała Bernarda Griffina w Bydgoszczy (14-15 czerwca 1947 roku)*. Opisał w nim to niezwykle i mało znane wydarzenie w powojennej rzeczywistości Bydgoszczy, w którym uczestniczyły tysięczne rzesze wiernych katolików tego miasta. Była to krótka wizyta hierarchów Kościoła polskiego i angielskiego, która była częścią dwutygodniowej podróży prymasa Wielkiej Brytanii po Polsce. Miała ona charakter stricte religijny, choć miała swoje szerokie konsekwencje dla życia Kościoła w powojennej Polsce oraz środowiska polonijnego w Anglii. Po zakończeniu tego wystąpienia wszyscy goście oraz uczestnicy konferencji udali się na wspólny obiad.

Trzecią część konferencji rozpoczął swoim wystąpieniem, *Księżę Aleksander Lubomirski, Kardynał August Hlond i święta Faustyna Kowalska w perspektywie „ekonomii Daru”*, dr Tadeusz Filar z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Opisał on czyny i inicjatywy miłosierdzia podejmowane przez wymienione w temacie postaci w perspektywie obdarowywania miłością bliźnich, którzy miłosierdzia najbardziej potrzebowali, szczególnie ubogie młodzieży. Myśl tę kontynuował w swoim wykładzie ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB, dyrektor Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej, w wystąpieniu *Kardynał August Hlond jako wychowawca młodego pokolenia Polaków*. Prelegent ukazał w swoim wykładzie właściwą ks. kard. Hlondowi perspektywę wychowania młodzieży do postaw religijnych i patriotycznych. Natomiast dr Mirosław Wójcik, prof. Górnośląskiej WSP, w wykładzie *Znaczenie nauczania społecznego księdza Kardynała Augusta Hlonda dla kształtowania sylwetek zawodowych współczesnych pedagogów*, docenił znaczenie szeroko pojętego nauczania pasterskiego kard. Hlonda dla kształtowania postaw i sposobu myślenia przyszłych wychowawców młodzieży. Ostatnim wykładowcą był ks. mgr Marcin Stefanik SChr reprezentujący Ośrodek Postulatorski Towarzystwa Chrystusowego. Zaprezentował on idee, które można wydobyć ze spuścizny ks. Prymasa, a które dotyczyły życia i kształtowania relacji w katolickich rodzinach. Tematykę tę zrealizował w prelekcji pod tytułem *Integralna wizja życia małżeńskiego i rodzinnego w myśli Kardynała Augusta Hlonda*.

Konferencja *Kardynał August Hlond na nowo odczytany* miała bogaty program i obfitowała w treści o dużym zakresie merytorycznym. Pomimo że na program składało się aż 12 wystąpień merytorycznych, które zaprezentowane były jednego dnia, zarówno wszyscy mówcy, jak i organizatorzy dołożyli starań, aby nikt z jej uczestników nie czuł znudzenia. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że bogactwo myśli, jakie zostało przekazane słuchaczom, było tak duże, że najprawdopodobniej przekraczało możliwości ich percepcji. Stąd też inicjatywa wydania drukiem materiałów przygotowanych przez zaproszonych wykładowców zdaje się być niezwykle cenna. Nie ma wątpliwości, że należy wydobyć z odmętów swoistego zapomnienia postać ks. kard. Augusta Hlonda. Jego osoba przysłonięta została w historii polskiego Kościoła przez ks. kard. Stefana Wyszyńskiego, który był przecież promowany na tę godność w Kościele między innymi przez ks. kard. A. Hlonda. Dlatego też przypominać trzeba, że ten wybitny mąż stanu, w niezwykle burzliwych dziejach Europy przełomu XIX i XX wieku odegrał w historii odradzającej się Polski jedną z kluczowych ról. Perspektywa minionego czasu pozwala w pełni docenić jego wkład w rozwój Zgromadzenia Salezjańskiego, Kościoła katolickiego w Polsce i odradzającej się po 123 latach niewoli ojczyzny oraz całe bogactwo jego duchowości. Należy zatem pogratulować organizatorom konferencji inicjatywy, wytrwałości i życzyć kolejnych sukcesów w ukazywaniu bogactwa spuścizny wybitnego salezjanina, kardynała i Polaka, jakim był ks. August Hlond.